

SKAL BEHANDLES I Utvalg	Møtedato	Saksnr
Komite for oppvekst og læring	02.06.2021	011/21
Ungdomsrådet	28.05.2021	019/21
Komite for helse og mestring	02.06.2021	012/21
Formannskap	09.06.2021	060/21
Kommunestyret	17.06.2021	045/21

Saksbeh.:	Jon Egil Pettersen	Arkiv:		Arkivsaknr.:
		21/1424		

Rus og selvsykning blant ungdom i Kongsvinger – HKH-undersøkelse 2021.

Vedlegg:

HKH- rapport - 21.05.21

Hurtig kartlegging og handling - presentasjon 09.06.2021 ved Jon Egil Pettersen.pdf

Hurtig kartlegging og handling - presentasjon 17.06.2021 ved Jon Egil Pettersen.pdf

Rådmannens INNSTILLING

1. Kongsvinger kommune utarbeider samarbeidsavtale om kompetanseheving med RVTS Øst.
2. Det videreutvikles, legges til rette for eller etableres nødvendige samhandlingsarenaer på tvers av fag og sektorer og på tvers av kommunalt- og fylkeskommunalt nivå, for tidlig og effektiv samhandling «til barnets beste».
3. Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) implementeres høsten 2021.
4. Poliklinikk for rask psykisk helsehjelp gjøres tilgjengelig for barn og ungdom, for vurdering av riktig helsehjelp.
5. Kongsvinger kommune legger til rette for samarbeid med og nettverksdannelse i foreldregruppene i Kongsvingerskolen i samarbeid med Kongsvinger kommunale foreldreutvalg.
6. Kongsvinger kommune søker Helsedirektoratet om prosjektmidler for arbeid med temaene rus og selvsykning.
7. Handlingsplanens øvrige foreslåtte tiltak vurderes i den videre systematiske og helhetlige tilnærmingen i økonomiplanperioden 2022-2025.

28.05.2021 Ungdomsrådet

Votering:

Innstillingen er enstemmig

Ungdomsrådet- 019/21 Vedtak:

Ungdomsrådet støtter rådmannens innstilling.

02.06.2021 Komite for oppvekst og læring

Votering:

Rådmannens innstilling med Høyres tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Komite for oppvekst og læring- 011/21 Vedtak:

1. Kongsvinger kommune utarbeider samarbeidsavtale om kompetanseheving med RVTS Øst.
2. Det videreutvikles, legges til rette for eller etableres nødvendige samhandlingsarenaer på tvers av fag og sektorer og på tvers av kommunalt- og fylkeskommunalt nivå, for tidlig og effektiv samhandling «til barnets beste».
3. Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) implementeres høsten 2021.
4. Poliklinikk for rask psykisk helsehjelp gjøres tilgjengelig for barn og ungdom, for vurdering av riktig helsehjelp.
5. Kongsvinger kommune legger til rette for samarbeid med og nettverksdannelse i foreldregruppene i Kongsvingerskolen i samarbeid med Kongsvinger kommunale foreldreutvalg.
6. Kongsvinger kommune søker Helsedirektoratet om prosjektmidler for arbeid med temaene rus og selvskading.
7. Handlingsplanens øvrige foreslåtte tiltak vurderes i den videre systematiske og helhetlige tilnærmingen i økonomiplanperioden 2022-2025.
8. Tiltakene evalueres årlig.

02.06.2021 Komite for helse og mestring

AP ønsker å kunne komme tilbake til behandlingen i kommunestyret med forslag til konkrete tiltak.

Votering:

Innstillingen er enstemmig.

Komite for helse og mestring- 012/21 Vedtak:

1. Kongsvinger kommune utarbeider samarbeidsavtale om kompetanseheving med RVTS Øst.
2. Det videreutvikles, legges til rette for eller etableres nødvendige samhandlingsarenaer på tvers av fag og sektorer og på tvers av kommunalt- og fylkeskommunalt nivå, for tidlig og effektiv samhandling «til barnets beste».
3. Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) implementeres høsten 2021.
4. Poliklinikk for rask psykisk helsehjelp gjøres tilgjengelig for barn og ungdom, for vurdering av riktig helsehjelp.
5. Kongsvinger kommune legger til rette for samarbeid med og nettverksdannelse i foreldregruppene i Kongsvingerskolen i samarbeid med Kongsvinger kommunale foreldreutvalg.
6. Kongsvinger kommune søker Helsedirektoratet om prosjektmidler for arbeid med temaene rus og selvskading.
7. Handlingsplanens øvrige foreslåtte tiltak vurderes i den videre systematiske og helhetlige tilnærmingen i økonomiplanperioden 2022-2025.

09.06.2021 Formannskap

Votering:

Innstillingen fra komité for oppvekst og læring ble enstemmig vedtatt.

Formannskap- 060/21 Vedtak:

1. Kongsvinger kommune utarbeider samarbeidsavtale om kompetanseheving med

- RVTS Øst.
2. Det videreutvikles, legges til rette for eller etableres nødvendige samhandlingsarenaer på tvers av fag og sektorer og på tvers av kommunalt- og fylkeskommunalt nivå, for tidlig og effektiv samhandling «til barnets beste».
 3. Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) implementeres høsten 2021.
 4. Poliklinikk for rask psykisk helsehjelp gjøres tilgjengelig for barn og ungdom, for vurdering av riktig helsehjelp.
 5. Kongsvinger kommune legger til rette for samarbeid med og nettverksdannelse i foreldregruppene i Kongsvingerskolen i samarbeid med Kongsvinger kommunale foreldreutvalg.
 6. Kongsvinger kommune søker Helsedirektoratet om prosjektmidler for arbeid med temaene rus og selvskading.
 7. Handlingsplanens øvrige foreslåtte tiltak vurderes i den videre systematiske og helhetlige tilnærmingen i økonomiplanperioden 2022-2025.
 8. Tiltakene evalueres årlig.

17.06.2021 Kommunestyret

Nytt forslag fra Paul Inge Tønseth:

Det etableres en miljøarbeider knyttet til Kongsvinger ungdomsskole. Det avsettes 300 000,- som legges inn som budsjettjustering i revidert budsjett (reduisert avkastning til disposisjonsfond) og innarbeides i budsjett for 2022.

Nytt forslag fra Paul Inge Tønseth:

Det etableres to utekontakter som følger opp ungdom som har spesielt behov for oppfølging i fritida. Utekontaktene skal hjelpe de unge å finne fritidstilbud de er motiverte til. Det avsettes 460 000,- til stillingene som legges inn som budsjettjustering i revidert budsjett (reduisert avkastning til disposisjonsfond) og innarbeides i budsjett for 2022.

Nytt forslag fra Øyvind Randmæl—Warpe:

Nytt punkt 9.

For å sikre systematisk, forebyggende arbeid rettet mot barn og unge, og muligheter til å raskt iverksette tiltak, settes av en ramme på 1 million kroner utover eksisterende ramme. Komite for oppvekst og læring holdes løpende orientert om det videre arbeidet.

Votering:

- Formannskapetets innstilling ble enstemmig vedtatt.
- Forslaget fra posisjonen v/Randmæl-Warpe ble enstemmig vedtatt.
- Forslag nr 1 fra Paul Inge Tønseth, AP, falt med 17 (SP 8, H 4, FRP 2, MDG 1, V 1, KRF 1) mot 16 (AP 10, PP 3, SV 2, R 1) stemmer.
- Forslag nr 2 fra Paul Inge Tønseth, AP, falt med 17 (SP 8, H 4, FRP 2, MDG 1, V 1, KRF 1) mot 16 (AP 10, PP 3, SV 2, R 1) stemmer.

Kommunestyret- 045/21 Vedtak:

1. Kongsvinger kommune utarbeider samarbeidsavtale om kompetanseheving med RVTS Øst.
2. Det videreutvikles, legges til rette for eller etableres nødvendige samhandlingsarenaer på tvers av fag og sektorer og på tvers av kommunalt- og fylkeskommunalt nivå, for tidlig og effektiv samhandling «til barnets beste».
3. Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) implementeres høsten 2021.
4. Poliklinikk for rask psykisk helsehjelp gjøres tilgjengelig for barn og ungdom, for vurdering av

- riktig helsehjelp.
5. Kongsvinger kommune legger til rette for samarbeid med og nettverksdannelse i foreldregruppene i Kongsvingerskolen i samarbeid med Kongsvinger kommunale foreldreutvalg.
 6. Kongsvinger kommune søker Helsedirektoratet om prosjektmidler for arbeid med temaene rus og selvskading.
 7. Handlingsplanens øvrige foreslåtte tiltak vurderes i den videre systematiske og helhetlige tilnærmingen i økonomiplanperioden 2022-2025.
 8. Tiltakene evalueres årlig.
 9. For å sikre systematisk, forebyggende arbeid rettet mot barn og unge, og muligheter til å raskt iverksette tiltak, settes av en ramme på 1 million kroner utover eksisterende ramme. Komite for oppvekst og læring holdes løpende orientert om det videre arbeidet.

Saksopplysninger:

Kongsvinger kommune har siden 2015 deltatt i lokale barne- og ungdomsundersøkelser hvor det kartlegges hvordan de har det i hverdagen og hva de driver med på sin fritid. Undersøkelsen gjennomføres normalt hvert annet år for mellomtrinn på barneskolene, på ungdomsskolene og på de videregående skolene. Kommunene må i utgangspunktet svare på en del standardtemaer som er like for alle, og i tillegg kan den enkelte kommune selv velge ut enkelte særtema de selv ønsker å kartlegge.

Resultatene fra gjennomført ungdomsundersøkelse 2020 er tidligere presentert for kommunestyret høsten 2020, og på bakgrunn av funn i denne undersøkelsen ble det besluttet å gjennomføre et såkalt HKH (Hurtig Kartlegging og Handling)-prosjekt innenfor temaene rus og selvskading, som følge av at kommunen på disse områdene kommer dårligere ut enn landsgjennomsnittet. Problemstillingene er ikke nye, men kommunen må konstaterte at de tiltak som er blitt iverksatt på områdene ikke har gitt tilstrekkelig ønsket effekt.

HKH-undersøkelsen er blitt gjennomført ved hjelp av spørreundersøkelser til elever og intervjuer av utvalgte ungdoms- og voksenkontakter. Spørreundersøkelsen er gjennomført i skoletiden, og samtykke er innhentet for alle under 18 år. Undersøkelsen er gjennomført i samarbeid med KorusØst, som har støttet prosjektet med 100.000 kr, og RVTS-Øst som har vært en dialogpartner i forhold til temaet selvskading og generell uhelse.

Temaene det her er snakk om er sammensatte og komplekse, såkalte «wicked problems». Hvis man tar utgangspunkt i kommunens folkehelseprofil ser man flere utfordringer: en del innbyggere med lavt utdanningsnivå, relativt flere enslige forsørgere enn gjennomsnitt i landet, relativt høyere forekomst av psykisk uhelse enn gjennomsnitt i landet, relativt høyere forekomst av relativ fattigdom (16 %) enn gjennomsnitt i landet og relativt høyere forekomst av unge passive sosialhjelps-mottakere enn gjennomsnitt for landet.

En hypotese kan derfor være at «folkehelseprofilen i Kongsvinger og i Kongsvinger-regionen kan bidra til å forklare sosiale utfordringer og forekomster av rus og selvskading også i den yngre delen av befolkningen». Teorier og forskning rundt «sosial» bakgrunn støtter opp om en slik tankegang.

Funn rusmidler

Resultatene etter gjennomførte undersøkelser stadfester det som tidligere er fremkommet i Ungdomsundersøkelser i perioden 2015-2020 om at ungdom i Kongsvinger har et alkoholforbruk som er tilnærmet lik landsgjennomsnittet. I forhold til bruk av illegale rusmidler fremkommer det at ungdom på videregående skoler i Kongsvinger bruker

mer av dette enn snittet i landet for øvrig. Ungdommene oppgir at de bruker rusmidler særlig fordi de mest er nysgjerrige på hva dette er, samt at det er sosialt og kan få en til å føle seg mindre triste eller dempe angst. Det er en oppfattelse hos mange at dette «ikke» er så farlig, og at de enkelt kan slutte dersom de selv ønsker.

Kartleggingen viser at det er forholdsvis enkelt å få tak i illegale rusmidler i Kongsvinger, men at verken ungdom eller voksne opplever at problemet er større i denne byen enn andre steder. Det fremkommer tydelig at voksne tror og antar mye rundt temaet, mens ungdommene har kjennskap til både omfang og hvordan få tak i rusmidler.

Den kritiske overgangen i forhold til utforsking av illegale rusmidler er overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole. Det er relativt få elever på ungdomsskolen som oppgir at de har brukt illegale rusmidler. Det er først når elevene begynner på videregående skole at bruken blir mer vanlig. Elever som bruker illegale rusmidler på ungdomsskolen vil være en spesielt utsatt gruppe.

Funn selvskading

Undersøkelsen viser også mange barn og unge sliter med psykiske helseplager som gjør at de selvskader seg og har tanker rundt og faktisk forsøker å ta sitt eget liv. Antallet tilfeller med psykisk uhelse er økende, og det er gjennom prosjektarbeidet fremkommet at utfordringene oppstår i svært ung alder.

Bakgrunnen for at de gjør dette er svært sammensatt, men uttrykksformen er et signal om at man har behov for å bli sett og ha noen å snakke ut med om underliggende utfordringer i sin hverdag.

Selvskading er mer vanlig på ungdomsskolen enn på videregående skole, da teamet på videregående skole ikke lenger er like legitimt å verken snakke om eller fremvise fysisk.

Vurdering:

Temaene det her er snakk om, rus og selvskading blant ungdom, er sammensatte, komplekse og gjenstridige utfordringer, såkalte «wicked problems». Hvis man tar utgangspunkt i kommunens folkehelseprofil ser man flere utfordringer: en større andel av innbyggerne enn nasjonen og fylket har grunnskole som høyeste utdanningsnivå, relativt flere enslige forsørgere enn gjennomsnitt i landet, relativt høyere forekomst av psykisk uhelse enn gjennomsnitt i landet, relativt høyere forekomst av relativ fattigdom (16 %) enn gjennomsnitt i landet og relativt høyere forekomst av unge, passive sosialhjelpsmottakere enn gjennomsnitt for landet. En hypotese kan derfor være at «folkehelseprofilen i Kongsvinger og i Kongsvingerregionen kan bidra til å forklare noen av de sosiale utfordringer og forekomster av nedsatt folkehelse også i den yngre delen av befolkningen». Teorier og forskning rundt «sosial» bakgrunn støtter opp om en slik tankegang.

Den type utfordringer det snakkes om vil vanskelig kunne ordnes eller løses, men kan forebygges og begrenses. I mange tilfeller handler ikke dette om en reform, men justeringer av eller forbedring av eksisterende praksis, der målsettingen må være «å bryte sirkler».

Måten å tilnærme seg en slik problemstilling er gjennom langsiktig systematisk arbeid der kompetanseutvikling faglig og tverrfaglig står sentralt. Faglig og tverrfaglig kompetanse utnyttes i nettverk for tverrfaglig å kunne tilpasse kommunens innsats knyttet til utfordringer rundt enkelt individer og/eller grupper. Individene selv og foreldre/foresatte eller pårørende er svært viktige samarbeids partnere i et arbeid for å hindre skjevutvikling og å fremme ønsket utvikling.

- Å legge til rette for en slik praksis krever kompetanseutvikling, faglig og

tverrfaglig. Dette inkluderer også å anvende eksisterende kompetanse og realisere kompetansen gjennom å tilgjengeliggjøre denne. Eksempler på en slik realisering av kompetanse er koordinerende enhets fokus på barn og unge. Videre beskrivelse av LOS-funksjonens og SLT-funksjonens arbeidsoppgaver i et tettere samarbeid med kjernevirksomheten som defineres som barnehage og skole. Den nylig vedtatte poliklinikken for rask psykisk helsehjelp er også et eksempel. Dette lavterskeltilbudet for innbyggere i alle aldre vil samhandle tett med Unghelsa og skolehelsetjenesten, for på en rask og effektiv måte kunne vurdere riktige tiltak i det øvrige lavterskeltilbudet i kommunen, som for eksempel Frisklivssentralen.

- Videre kreves det etablerte arenaer for samhandling, der ulike fagprofesjoner kan samhandle med berørte individer, foreldre/foresatte eller pårørende. Samhandlingsarenaene kan i tillegg til å være på tvers av fag også bestå av samhandlende parter fra kompetansemiljøer utenfor kommunen som for eksempel RVTS Øst, Habiliteringstjeneste, Politi, BUP og KORUS Øst. Representanter på tvers av kommune og fylkeskommune eller på tvers av kommuner kan også være aktuelt når dette er hensiktsmessig i forhold til den aktuelle utfordringen. Med bakgrunn i rus og psykisk helse vil dette være særlig aktuelt, da utfordringene i denne sammenheng er knyttet til ungdom som har tjenestetilbud på tvers av kommuner og på tvers av kommune og fylkeskommune.
- Når arenaer for samhandling der målsettingen er omforent og knyttet til de aktuelle individenes utfordringer, må samhandling mellom de ulike aktørene øves og utvikle kompetanse til å håndtere og legge til rette for systemer som støtter positiv utvikling. I en slik samhandling er de berørte selv eller tillitspersoner for disse, sentrale aktører i samhandlingen.
- Kompetanse knyttet til hvilken struktur som er etablert i kommunen er nødvendig for raskt å kunne formidle støttende tjenester i kommunen eller nettverket for øvrig. Det er derfor viktig at de ulike aktørene i samarbeidet har tilstrekkelig kompetanse om strukturen, slik at målrettede tilbud kan ytes på et tidligst mulig tidspunkt.
- Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) er en utprøvd systematikk og et verktøy for samhandling mellom ulike aktører. Dette verktøyet sikrer en systematisk tilnærming til aktuelle problemstillinger der samhandlingen og antall aktører dynamisk tilpasses den aktuelle problemstillingen. Kongsvinger kommune har langt på vei organisert denne innsatsen, men er ikke realisert ennå.

Målet med tilnærmingen er at det enkelte individ selv skal mestre sine egne liv og realisere seg selv – til beste for seg selv og fellesskapet.

Medbestemmelse:

Prosjektgruppen har hatt bred tverrfaglig sammensetning med representanter fra skole (ungdomsskoler og videregående skoler), skolehelsetjeneste, kulturenhet, barnevern, ROS, BUP, NAV, Politi, KorusØst og RVTSØst.

Konklusjon og oppsummering:

Kongsvinger kommune har utfordringer både i forhold til bruk av illegale rusmidler og selvskadning blant ungdom. Utfordringene har vedvart over tid (2015-2021) uten at iverksatte tiltak har hatt tilstrekkelig effekt. Utfordringene er sammensatte og komplekse. Denne type utfordringer kan ikke løses på kort tid, men må systematiseres og være en del av kommunens langsiktige satsning.

